

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

ПІДПРИЄМНИЦТВО

першого рівня вищої освіти
за спеціальністю 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
галузь знань 07 Управління та адміністрування

Полтава, 2021

ПЕРЕДМОВА

Програма атестаційного екзамену. Освітньо-професійна програма «Підприємництво» першого рівня вищої освіти за спеціальністю 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність галузь знань 07 Управління та адміністрування.

1. ВНЕСЕНО кафедрою підприємництва і права Полтавського державного аграрного університету 30 серпня 2021 року, протокол № 2.

2. ЗАТВЕРДЖЕНО на засіданні науково-методичної ради спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» 30 серпня 2021 року, протокол № 1.

3. РОЗРОБНИКИ:

1. Світлична А. В., к. е. н., доцент
2. Махмудов Х. З., д.е.н., професор
3. Волкова Н.В., к. е. н., доцент
4. Зось-Кіор М.В., д.е.н., професор
5. Ключна Ю.П, к. е. н., доцент
6. Таран-Лала О.М., д.е.н., доцент
7. Калашник О.В., к.т.н., доцент

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Зміст програми атестаційного екзамену	4
1.1. Менеджмент	4
1.2. Біржова діяльність	9
1.3. Підприємництво	14
1.4. Товарознавство	21

ВСТУП

Програму атестаційного екзамену підготовлено відповідно за освітньо-професійною програмою Підприємництво першого (бакалаврського) рівня галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність та програми атестації здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність.

Мета атестаційного екзамену – оцінювання рівня професійної компетентності, ступеня засвоєння освітньо-професійної програми підготовки та атестація фахівця на відповідність освітньому рівню «Бакалавр».

Програма атестаційного екзамену містить зміст навчальних дисциплін циклу професійної підготовки за освітньо-професійною програмою Підприємництво підготовки бакалавра зі спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність.

У списку рекомендованих джерел, що додається до програми, наведено перелік наукової спеціальної літератури.

1. Зміст програми атестаційного екзамену

1.1.МЕНЕДЖМЕНТ

Предмет: виявлення конкретних форм прояву економічних законів і закономірностей функціонування та розвитку суспільного виробництва, їх використання у процесі управління організацією.

Мета: формування системи базових знань у сфері менеджменту, розуміння концептуальних засад системного управління організаціями; набуття вмінь розробки й прийняття управлінських рішень.

Завдання: вивчення основних категорій науки управління, функцій управління і процесів прийняття управлінських рішень, методів використання базових інструментів управління організаціями; вивчення впливу різних факторів на ефективність системи управління організацією.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти має бути сформовані наступні елементи компетентності:

Загальні:

- Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях, виявляти, ставити та вирішувати завдання у сфері професійної діяльності.
- Здатність працювати в команді.
- Здатність діяти відповідально і свідомо.

Спеціальні:

- Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

Програмні результати:

- Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.
- Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.
- Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати.
- Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Поняття і сутність менеджменту

Економічне середовище в менеджменті. Сутність поняття «організація». Зовнішнє та внутрішнє середовище організації: їхні складові елементи. Основні загальні характеристики організації. Сутність категорії «менеджмент» та його основне завдання.

Наукові принципи та методи менеджменту. Методи управління: організаційні, адміністративні, економічні, соціально-психологічні. Система принципів управління. Принципи раціонального менеджменту Г. Емерсона. Змістовні принципи А. Файоля.

Управлінська діяльність менеджера. Сутність категорій «менеджер», «бізнесмен», «підприємець». Ознаки діяльності менеджера. Рівні менеджменту. Умови успішної керівної діяльності менеджера.

Лекція 2. Розвиток науки управління

Еволюція менеджменту. Класична теорія менеджменту. Науковий менеджмент: Ф. Тейлор, Ф. Гілберт, Л. Гілберт. Адміністративний менеджмент: А. Файоль, Г. Емерсон, Г. Форд.

Школа людських відносин (біхевіористська теорія): Х. Мюнстерберг, М. П. Фолліт, Е. Мейо, «Хоторнський експеримент». Теорія «людських відносин»: А. Маслоу, Д. МакГрегор. Сучасний поведінковий підхід у менеджменті.

Теорія бюрократії і кількісний підхід до менеджменту. Теорія «ідеальної бюрократії, або бюрократичної організації» М. Вебера. Кількісна точка зору в менеджменті: Я. Тіпберген, Л. Клейн, А. Гольдбергер, В. Леонт'єв.

Сучасні підходи до менеджменту. Розвиток науки про менеджмент в Україні. «Рух за гуманні стосунки» П. Друкера. Системний підхід в управлінні. Ситуаційний підхід. Орієнтація менеджменту на інновації, інтеграцію, інтернаціоналізацію. Визнання соціальної відповідальності менеджменту перед людиною і суспільством в цілому. Етапи розвитку управлінської науки в Україні.

Лекція 3. Основи теорії прийняття управлінських рішень

Природа, сутність та класифікація рішень у сфері менеджменту.

Сутність категорії «рішення». Обставини, у зв'язку з якими виникає потреба у прийнятті рішення. Класифікація управлінських рішень. Умови прийняття управлінських рішень.

Технологія розробки рішень. Управлінський процес. Операція в менеджменті. Складові частини управлінської діяльності. Управлінські процедури. Технологія менеджменту. Процес розробки і прийняття рішення в менеджменті. Вимоги, які ставляться до технології менеджменту. Фактори, які впливають на прийняття рішень.

Оцінка і прийняття рішень. Якість господарських рішень. Ефективність системи управлінських рішень. Показники ефективності і якості управлінських рішень. Причини зниження ефективності і якості менеджменту.

Організація виконання рішень. Організаційні процедури виконання найбільш складних і важливих прийнятих рішень. Операції, здійснення яких передбачає виконання рішення.

Лекція 4. Методи обґрунтування управлінських рішень

Моделювання як елемент механізму оптимізації рішень. Реалізація механізму оптимізації рішень за допомогою: застосування наукового методу; використання системної орієнтації; застосування моделей. Види моделей.

Методи прийняття рішень. Платіжна матриця. Дерево рішень. Методи прогнозування.

Методи прогнозування. Неформальні методи прогнозування. Кількісні методи прогнозування. Якісні моделі прогнозування.

Лекція 5. Планування в організації

Сутність планування як функції управління. Функції менеджменту: загальні та специфічні. Планування. Класифікація планів організації.

Цілі управлінського планування. Мета. Вимоги щодо правильного формулювання організаційних цілей. Глобальна мета. Місія організації. Задачі організації.

Стратегічне планування. Основні елементи, з яких складається стратегія. Рівні стратегій. Процес розробки стратегії.

Лекція 6. Організація як функція управління

Сутність функції організації. Організація. Організаційна діяльність. Основні складові організаційного процесу. Організаційна структура. Організаційні параметри, що характеризують організаційну структуру.

Типи організаційних структур управління: лінійна, лінійно-штабна, функціональна, лінійно-функціональна, дивізійна, матрична. Методи вибору типу організаційної структури управління.

Управління організаційними змінами. Поняття «організаційні зміни». Причини, які викликають необхідність змін. Способи пристосування організацій до змін у середовищі. Модель К. Левіна процесу організаційних змін. Основні причини опору організаційним змінам. Стратегії подолання опору. Етапи процесу проведення організаційних змін.

Лекція 7. Мотивація

Поняття і сутність мотивації. Мотивація. Спонування. Потреба.

Винагородження. Типи винагородження.

Змістовні теорії мотивації. Теорія ієрархії потреб А. Маслоу. Теорія ERG К. Альдерфера. Теорія потреб Д. МакКлеланда. Теорія мотиваційної гігієни Ф. Герцберга.

Процесні теорії мотивації. Теорія очікувань В. Врума. Теорія справедливості С. Адамса. Модель Портера-Лоулера.

Формування мотиваційного механізму управління поведінкою людей. Сучасні теорії мотивування. Принципи стимулювання. Принципи, на яких повинна базуватися система стягнень.

Лекція 8. Управлінський контроль

Поняття та процес контролю. Контроль. Завдання контролю. Сфери контролю. Процес контролю. Критерії ефективності системи контролю.

Види управлінського контролю. Операційний контроль: попередній, поточний та підсумковий. Фінансовий контроль: бюджетування, фінансова звітність, аналіз показників та фінансовий аудит. Структурний контроль: бюрократичний, груповий.

Опір контролю та долання опору. Основні фактори опору контролю: надмірний контроль, невідповідна спрямованість, нагорода за неефективність, надмірна відповідальність. Методи долання опору контролю: створення ефективної системи контролю, заохочення участі працівників, розробка процедури перевірки.

Лекція 9. Лідерство

Поняття і сутність лідерства. Лідерство. Повноваження. Вплив. Влада. Основні форми влади та впливу.

Типи лідерства в менеджменті. Основних теоретичних підходи до розуміння лідерства: підхід з позицій особистих якостей керівника, поведінковий підхід, ситуаційний підхід. Стилi керування: автократичний, демократичний, ліберальний. «Теорія Х» та «теорія Y» Д. МакГрегора. Автократично-демократичний континуум стилів керування за Танненбаумом-Шмідтом. Континуум стилів керування за Р. Лайкертом. Двовірне трактування стилів керування за Р. Блейком і Д. Моутоном. Теорія життєвого циклу П. Херсі і К. Бланшара.

Формування ефективного стилю лідерства. Діловитість лідера. Високий рівень особистої культури керівника (лідера). Знання норм міжособового спілкування. Дотримання правил службової етики.

Лекція 10. Комунікації в управлінні

Комунікації та фах менеджера. Комунікація. Ефективні комунікації. Дані. Інформація. Характеристики цінної інформації. Комунікативний процес.

Типи комунікацій в організаціях. Міжособові комунікації – їхні вади і переваги. Комунікативні схеми та робочі групи. Комунікації в організаціях: вертикальні та горизонтальні комунікації. Інформаційні технології.

Неформальні комунікації в організаціях: непідтвержені повідомлення та чутки, менеджмент нишпорки, несловесні комунікації.

Управління комунікаціями в організаціях. Індивідуальні та організаційні бар'єри ефективних комунікацій. Методи подолання

комунікативних бар'єрів

Лекція 11. Ефективність управління

Сутність та основні підходи до визначення ефективності управління. Абсолютна і порівняльна ефективність витрат на управління.

Основні показники, що використовуються для оцінки ефективності управління: оперативність роботи апарату управління, надійність і оптимальність системи управління. Показники ефективності удосконалення управління.

Показники, що характеризують ефективність системи управління. Загальні результативні показники виробничо-фінансової діяльності підприємства. Показники продуктивності управлінської праці. Показники економічності апарату управління.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бардась А. В., Бойченко М. В., Дудник А. В. Менеджмент : навч. посіб. Дніпропетровськ : Національний гірничий університет, 2012. 381 с.
2. Дикань Н.В., Борисенко І.І. Менеджмент. К.: Знання, 2008. 389 с.
3. Кравченко В. О. Основи менеджменту : навч. посіб. Одеса : Атлант, 2012. 211 с.
4. Кузьмін О. Є., Мельник О. Г. Основи менеджменту : підручник. 2-ге вид. Київ: Академвидав, 2007. 464 с.
5. Менеджмент : навч. посіб. / за заг. редакція Г. Є. Мошека. Київ : Ліра-К, 2015. 550 с.
6. Менеджмент : навч. посіб. / Н.С. Краснокутська, О.М. Нащекіна, О.В. Замула та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 231 с.
7. Менеджмент: навч. посіб. / Мошек Г.Є. та ін.; за заг. ред. Г.Є. Мошека. Київ: Ліра-К, 2015. 550 с.
8. Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента: Пер. с англ. М.: Дело, 2003. 702 с.
9. Михайлов С.І. Менеджмент. 2-ге видання. Навчальний посібник рекомендовано МОН України. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 536 с.
10. Негрей М., Тужик К. Теорія прийняття рішень К.: Центр навчальної літератури, 2018. 272 с.
11. Основи менеджменту : [підручник для студ. вищ. навч. закладів]; затв. МОН / за ред.: А.А. Мазаракі. Х. : Фоліо, 2014. 846 с.
12. Осовська Г.В., Осовський О.А. Менеджмент: підручник. 4-е вид., перер. і доп. Київ: Кондор-Видавництво, 2015. 563 с.
13. Петруня Ю.Є., Говоруха В.Б., Літовченко Б.В. Прийняття управлінських рішень. Навчальний посібник. / За заг. ред. Ю.Є. Петруні. 2-ге видання. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 216 с.
14. Пилипенко С.М., Пилипенко А.А., Оленко В.І. Менеджмент: навчальний посібник. Харків: Вид. ХДЕУ. 2002. 208 с.
15. Рульєв В. А., Гуткевич С.О. Менеджмент : навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 312 с.
16. Токмакова І., Дикань В., Зубенко В. Стратегічне управління. Навч.

посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2019 272 с.

17. Туленков М.В. Сучасні теорії менеджменту: навч. посібн. К.: Каравела, 2012. 304 с.

18. Федоренко В. Г. Менеджмент: підручник. 3-тє вид., переробл. і доповн. К.: Алерта, 2015. 492 с.

19. Хміль Ф. І. Основи менеджменту : підручник. К. : Академвидав, 2003. 608 с.

20. Шегда А.В. Основы менеджмента: учеб. пособ. К.: Знання, 2013. 514 с.

1.2. БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Предметом дисципліни є закономірності формування і функціонування біржової торгівлі.

Мета: формування у майбутніх підприємців сучасної системи поглядів та спеціальних знань з основ організації біржової діяльності, набуття практичних навичок із здійснення біржових операцій та вміння їх ефективно застосовувати на практиці.

Завдання: розгляд теоретичних та практичних питань, що стосується бірж та біржової діяльності в Україні, ознайомлення з узагальненим досвідом роботи зарубіжних і вітчизняних бірж, опанування технології здійснення біржових операцій на різних видах бірж.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти має бути сформовані наступні елементи компетентності:

Загальні:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях, виявляти, ставити та вирішувати завдання у сфері професійної діяльності;
- здатність спілкуватися державною та іноземною мовами у професійній сфері;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні:

- здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності;
- знання і розуміння нормативно-правового регулювання у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності;
- здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур;
- знання і розуміння основ обліку та оподаткування в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності

Програмні результати навчання:

- використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних

цілях;

- застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності;

- використовувати сучасні комп'ютерні і телекомунікаційні технології обміну та розповсюдження професійно спрямованої інформації у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності;

- знати термінологію і мати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці;

- використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Біржовий ринок: виникнення, сучасний стан і тенденції розвитку

Економічна сутність біржового ринку. Історія виникнення та еволюція біржового ринку. Роль та функціональне призначення біржового ринку в сучасній економічній системі.

Сучасний стан світового біржового ринку. Основні тенденції та напрямки його розвитку. Становлення та розвиток біржового товарного ринку в Україні.

Законодавчо-правове регулювання біржової діяльності.

Тема 2. Товарна біржа як елемент інфраструктури ринку

Формування товарних ринків. Поняття товарної біржі. Біржова торгівля як основа біржової діяльності. Основні аспекти діяльності товарних бірж.

Види бірж їх характеристика та основні функції.

Порядок створення товарної біржі. Організаційна структура товарної біржі.

Тема 3. Організація і технологія біржової торгівлі

Техніка проведення біржових торгів. Порядок укладання угоди. Функції учасників біржових торгів. Класифікація біржових товарів.

Ведення торгів на біржах здійснюють у формі аукціону. Аукціони є кількох видів: простий, заочний та подвійний, кожен з яких може мати власні підвиди. Принципи подвійного аукціону. Основні вимоги до біржової операційної зали. Методи ведення біржових торгів. Коливання цін на різні товари, групи товарів. Причини зміни заявленої ціни.

Документація, що супроводжує процес біржової торгівлі.

Тема 4. Види біржових угод

Біржові угоди. Суть біржових угод. Юридичні, організаційні, економічні і етичні риси біржових угод. Спеціальні правила, що регулюють відносини між контрагентами.

Види біржових угод. Умови укладання угод в Україні. Види угод з реальним товаром. Угоди з наявним товаром. Форвардні і термінові угоди. Угода з заставою. Угоди з премією. Угоди з умовою. Ф'ючерсні і опціонні угоди.

Тема 5. Фондова біржа

Фондова біржа та фондовий ринок. Функції фондової біржі. Роль фондової біржі в політичній, соціальній та морально-психологічній сферах

суспільного життя.

Становлення і діяльність Української фондової біржі як організаційно оформленого ринку капіталів. Сучасний стан та основні напрямки вдосконалення структури централізованого ринку цінних паперів. Законодавчі та нормативні акти і принципи біржової діяльності. Основні правила, які регулюють діяльність Української фондової біржі.

Учасники біржового ринку та фінансові посередники. Емітенти, інвестори та фінансові посередники. Захист прав емітентів, інвесторів та гарантії щодо їх власності. Фінансові брокери, їх функції.

Спеціалізовані організації з обліку, зберігання і розрахунків за цінні папери. Державні органи, які регулюють ринок цінних паперів. Організації і учасники ринку цінних паперів.

Цінні папери як біржовий товар. Поняття цінних паперів. Грошові та інвестиційні цінні папери. Основні та допоміжні, комерційні та фондові цінні папери. Основні характеристики цінних паперів. Цінні папери України, порядок їх випуску та обігу.

Види заявок на здійснення біржових угод. Поняття заявки, її зміст та оформлення. Основні види угод на фондовій біржі. Касові і термінові угоди та їх класифікація.

Процедура лістингу і його переваги. Порядок і послідовність внесення заявок у біржовий список. Форми тимчасового призупинення котирування на біржі. Поняття делістингу.

Відділення та умови котирування. Основні вимоги до офіційного котирування. Умови вилучення з котирування.

Тема 6. Валютна біржа

Розвиток валютного ринку. Валюта як товар. Роль валютних бірж на ринку грошей. Основні функції валютної біржі. Організація роботи валютної біржі.

Види валютних операцій. Правила торгівлі валютою на валютній біржі.

Стан біржового валютного ринку в країні. Основні напрямки вдосконалення діяльності валютних бірж України.

Тема 7. Посередництво на біржовому ринку

Характеристика суб'єктів біржового посередництва. Брокер: визначення, основні функції. Дилер: визначення, основні функції. Необхідність біржового посередництва.

Роль, значення та функції брокерської служби на біржі. Брокерська контора, бюро та фірма. Основні завдання та функції брокерської фірми (контори). Брокерське обслуговування за договором та за дорученням.

Організаційна структура брокерських фірм (контор). Типова організаційна структура брокерської фірми. Послідовність етапів роботи брокерської контори.

Взаємовідносини продавця і покупця на біржовому ринку. Взаємозв'язок продавця і покупця на біржовому ринку через брокера. Взаємозв'язок продавця з покупцем через дилера. Взаємозв'язок продавця з покупцем через систему подвійного посередництва.

Тема 8. Формування та котирування цін

Роль та види цін у формуванні кон'юнктури ринку. Ціна попиту та пропозиції. Контрактна ціна. Ціна біржової угоди. Біржове котирування цін. Котирувальна ціна. Стан форвардешнз та беквардешнз. Біржова кон'юнктура. Послідовність визначення біржової кон'юнктури.

Правила і методика біржового котирування. Мета котирування біржових цін. Біржове котирування: офіційне та неофіційне. Довідкове котирування. Типові види котирувальних цін, що використовуються на біржовому товарному ринку. Способи котирування цін. Характеристика методик визначення довідкової ціни.

Котирувальна комісія. Функції котирувальної комісії. Біржовий бюлетень.

Роль моніторингу у прогнозуванні біржової кон'юнктури ринку.

Тема 9. Хеджування і біржова спекуляція

Хеджування і біржова спекуляція. Причини виникнення хеджування. Поняття хеджування і біржової спекуляції.

Хеджери та їх дії на ринку. Види хеджування. Техніка хеджування. Базисний ризик у хеджуванні. Поняття базису та його складові. Визначення базису. Переваги і недоліки хеджування. Поняття маржі. Види маржі.

Необхідність спекулятивних операцій на біржовому ринку. Функції спекулянтів. Види спекулятивних операцій. Класифікація спекулянтів. Умови здійснення спекулятивних операцій.

Тема 10. Кліринг та розрахунки на біржовому ринку

Суть, поняття і основні функції розрахунків клірингу. Необхідність клірингу і розрахунків в сучасній торгівлі. Основні функції біржового клірингу і розрахунків.

Основні принципи організації клірингу і розрахунків. Класифікація клірингу і розрахунків. Організація клірингу і розрахунків.

Основні види ризиків: ринковий, кредитний і системний (оперативний) ризики. Основні шляхи мінімізації ризиків.

Кліринг і розрахунки на ринку цінних паперів. Основні етапи розрахункового-клірингового процесу. Поняття розрахункового періоду.

Функції і механізм роботи клірингового банку. Роль клірингового банку в обслуговуванні біржових торгів. Функціонування рахунків в кліринговому банку. Виплата дивідендів, процентів та погашень.

Розрахунки по біржових угодах. Розрахунки по платіжних вимогах-дорученнях. Розрахунки по платіжних вимогах. Акредитивна форма розрахунків. Розрахунки чеками і перевідними векселями (траттами).

Тема 11. Основи ф'ючерсної торгівлі

Поняття ф'ючерсної торгівлі. Ф'ючерсні біржі та ф'ючерсні ціни. Ф'ючерсна торгівля і ф'ючерсні контракти. Особливості ф'ючерсної торгівлі.

Історія виникнення ф'ючерсної торгівлі і необхідність її розвитку.

Мета ф'ючерсної торгівлі. Механізм біржової ф'ючерсної торгівлі. Порядок розрахунків у ф'ючерсній торгівлі. Розрахункова Палата, її функції. Механізм виконання ф'ючерсного контракту.

Опціонні угоди із ф'ючерсними контрактами. Поняття опціону. Види опціону. Техніка опціювання.

Порядок укладання і виконання угод на купівлю-продаж ф'ючерсних контрактів. Учасники угод на купівлю-продаж ф'ючерсних контрактів. Технологічний процес купівлі-продажу ф'ючерсних контрактів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бевз О. П., Скотнікова М. М., Кушнір Т. Б. Економіка і організація біржової торгівлі : навч. посібн. Ч. 2 Брокерська діяльність. К. : КНТЕУ, 2006. 156 с.

2. Белявцев М. І., Шестопалова Л. В. Інфраструктура товарного ринку. К. : Центр навчальної літератури, 2005. 416 с.

3. Біржова справа : підруч. / за наук. ред. докт. екон. наук, проф. О. М. Сохацької. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 655 с.

4. Дудяк Р. П., Бугіль С. Я. Організація біржової діяльності: основи теорії і практикум : навч. посібн. 2-е видання, доповнене. Львів : «Магнолія – 2006», 2007. 360 с.

5. Інфраструктура товарного ринку : навч. посібник / О. В. Прокопенко та ін. К. : Центр учбової літератури, 2007. 296 с.

6. Обрисько Б. А. Менеджмент посередницької та біржової діяльності: навч. посіб. К. : МАУП, 2003. 264 с.

7. Пепа Т. В., Пішеніна Т. І., Лавринович В. В. Біржова діяльність : Навч. посібник. К. : Ліра-К, 2016. 540 с.

8. Пепа Т.В., Пішеніна Т.І., Лаврінович В.В. Біржова діяльність : навч. посіб. К. : Ліра-К, 2016. 540 с.

9. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність : підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. І. М. Сотник, д.е.н., проф. Л. М. Таранюка. Суми : ВТД «Університетська книга», 2018. 572 с.

10. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. І. М. Сотник, д.е.н., проф. Л. М. Таранюка. Суми : ВТД «Університетська книга», 2018. 572 с.

11. Солодкий М. О. Біржовий ринок : навч. посібник К. : Джерела М, 2005. 133 с.

12. Солодкий М. О. Біржовий товарний ринок. К. : Компринт, 2017. 482 с.

13. Солодкий М.О., Резнік Н.П., Яворська В.О. Основи біржової діяльності: навчальний посібник: [за ред. М.О. Солодкого]. К.: ЦП Компринт, 2017. 450 с

14. Солодкий М.О., Резнік Н.П., Яворська В.О. Основи біржової діяльності : навч. посіб. К. : ЦП Компринт, 2017. 450 с.

15. Солодкий М.О., Яворська В.О., Кравченко А.С. Розвиток біржової торгівлі на товарних та фінансових ринках: монографія. Київ: ЦП «Компринт», 2017, 287 с.

16. Сохацька О. М. Біржова справа: підручник. 2-ге вид. змін. й доп. Тернопіль: Картбланш, Київ: Кондор, 2008. 632 с

1.3. ПІДПРИЄМНИЦТВО

Предметом вивчення навчальної дисципліни є процеси та методи організації та ведення підприємницької діяльності як важливої частки господарської діяльності в Україні.

Мета: навчальної дисципліни «Підприємництво» є - надати майбутнім фахівцям знання про методологію підприємництва, розробку і реалізацію підприємництва, способи та засоби реалізації підприємницьких проектів і механізм управління ними, критерії оцінки ефективності підприємництва.

Завдання: навчальної дисципліни «Підприємництво» є формування розуміння концепцій, методології, підходів і видів підприємництва; ознайомлення з основами підприємництва: розгляд сучасних теорій і практик підприємництва.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти мають бути сформовані наступні елементи компетентності:

Загальні:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях, виявляти, ставити та вирішувати завдання у сфері професійної діяльності;
- здатність спілкуватися державною та іноземною мовами у професійній сфері;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність працювати автономно та в команді, навички міжособистісної взаємодії; здатність виявляти ініціативу та підприємливість;
- здатність діяти відповідально та свідомо.

Спеціальні:

- знання і розуміння теоретичних та практичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності;
- здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур;
- розуміння форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин;
- здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур;
- здатність визначати та оцінювати характеристик товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності;
- здатність застосовувати вміння прийняття управлінських рішень у сфері запровадження, здійснення та аналізу результативності технологій, технологічних процесів на підприємствах;
- здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.

Програмні результати навчання:

- використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях;
- застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності;
- оволодіти навичками письмової та усної професійної комунікації державною й іноземною мовами;
- організовувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності;
- показувати уміння працювати автономно та в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей;
- проявляти ініціативу і підприємливість в різних напрямках професійної діяльності, брати відповідальність за результати;
- знати термінологію і мати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці;
- володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур;
- використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур;
- застосовувати інноваційні підходи в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні основи підприємництва

Зміст, мета, завдання та структура навчального курсу «Підприємництво», його теоретичні та методологічні основи, зв'язок із спеціальними дисциплінами, що формують систему знань майбутнього фахівця.

Характер і зміст дисципліни «Підприємництво». Основи методології, зміст та завдання дисципліни. Зв'язок курсу з іншими дисциплінами. Значення, принципи та сутність підприємництва. Роль підприємництва та його місце в економічній теорії, господарчій практиці та формуванні ринкового, підприємницького мислення у студентів. Значущість у підготовці спеціалістів до праці в умовах ринку, де функціонують відносини бізнесу. Ринкова система економік як база розвитку підприємництва. Свобода та рівність можливостей. Соціально-економічні функції підприємництва.

Тема 2. Походження і світова історія підприємництва, сучасні тенденції розвитку підприємництва

Зародження і розвиток підприємництва у світі. Підприємництво як

елемент культури. Розвиток теорії підприємництва. Концепції підприємництва І. Шумпетера, М. Вебера, А. Маршала. Сучасний розквіт підприємництва у країнах Європи та Америки. Вплив національних особливостей на підприємництво. Піднесення і занепад підприємництва в радянський період. Зародження та розвиток підприємництва в Україні. Видатні підприємці України. Видатні підприємці світу.

Тема 3. Державна політика та регулювання підприємницької діяльності

Економічна сутність та необхідність державного регулювання підприємницької діяльності. Державна підтримка підприємництва. Регуляторна державна політика в сфері підприємництва. Принципи сучасного механізму регулювання підприємницької діяльності.

Методи і механізми державного регулювання підприємницької діяльності. Система контролю та нагляду за діяльністю суб'єктів підприємництва. Самоорганізація суб'єктів підприємництва.

Удосконалення механізму державного впливу на розвиток підприємницької діяльності. Політика державного стимулювання підприємницької діяльності має використовувати такі, випробувані світовою практикою, елементи:

Тема 4. Галузі та види господарчої і підприємницької діяльності

Види господарської діяльності та їх класифікація. Підприємницька діяльність в різних сферах господарської діяльності. Торгівельне підприємництво. Фінансове підприємництво. Підприємництво у сфері послуг.

Тема 5. Підприємницьке середовище

Передумови підприємництва та елементи підприємницького середовища. Інфраструктура підприємництва. Функції та модель підприємництва. Правова база підприємництва.

Проблеми та перспективи розвитку підприємництва в Україні.

Тема 6. Види підприємств

Підприємство як форма прояву підприємництва. Класифікація підприємств. Підприємства колективної власності. Види кооперативів. Державні та змішані підприємства. Підприємства з іноземними інвестиціями. Малі підприємства. Організаційно-правові форми підприємств. Види господарських товариств. Особливості господарських товариств.

Тема 7. Економічні та правові засади підприємництва

Засади підприємницької діяльності в Україні. Правове регулювання підприємницької діяльності. Ліцензування підприємницької діяльності. Тактика і стратегія в підприємстві. Економічне забезпечення підприємницької діяльності. Сучасні проблеми підприємництва в Україні.

Тема 8. Відповідальність у сфері підприємництва

Сутність і види відповідальності підприємців. Умови виникнення цивільної відповідальності підприємців. Способи забезпечення виконання підприємцями своїх зобов'язань

Поняття юридичної відповідальності за правопорушення у сфері

підприємницької діяльності, його ознаки. Адміністративна та кримінальна відповідальність підприємців.

Застосування санкцій майнового характеру. Заходи відповідальності у вигляді обмеження або позбавлення інших прав. Застосування різних заходів відповідальності

Тема 9. Підприємництво як процес

Стадії підприємницького процесу. Схема підприємницької діяльності. Діловий цикл процесу підприємництва. Пошук нової ідеї та її оцінка. Складання бізнес-плану як етап підприємництва. Оцінка необхідних ресурсів. Управління створеним суб'єктом підприємницької діяльності.

Тема 10. Організація підприємництва

Технологія створення власної справи. Формування початкового капіталу. Поняття торгівельної марки та найменування підприємства. Установчі документи та їх підготовка. Реєстрація підприємницької діяльності. Припинення підприємницької діяльності. Реорганізація, ліквідація, реструктуризація підприємства. Можливі помилки при організації підприємства.

Тема 11. Ризики та страхування в підприємницькій діяльності

Джерела отримання підприємницької ідеї. Фактори, що впливають на вибір виду підприємницької діяльності. Поняття підприємницької ніші. Оточуюче середовище бізнесу. Вплив конкурентного середовища на вибір підприємницької ніші. Складання концепції майбутнього бізнесу. Оцінка ресурсів для започаткування майбутнього бізнесу. Аналіз перешкод на шляху до успіху. Види ризиків в підприємницькій діяльності. Методи страхування ризиків.

Тема 12. Комерційне підприємництво у сфері оптової торгівлі

Суть оптового продажу. Види оптового обороту: складський і транзитний товарооборот, комерційне обґрунтування їх вибору.

Організація та методи продажу товарів зі складів оптових баз. Прогресивні методи оптового продажу товарів зі складів баз та їх комерційне забезпечення. Організація роботи залу товарних взірців на оптових базах. Дрібнооптова форма продажу товарів.

Тема 13. Комерційне підприємництво у сфері роздрібної торгівлі

Зміст комерційної діяльності в роздрібній торгівлі. Чинники, що впливають на ефективність роздрібного продажу товарів.

Суть, поняття та зміст асортиментної політики в торгівлі. Формування асортименту товарів у роздрібній торговій мережі як комерційна функція управління товарною пропозицією. Вплив чинників на формування асортименту товарів у торговельній мережі.

Стратегії формування асортименту товарів у роздрібній мережі. Методологічні підходи до формування асортименту товарів у магазинах. Принципи формування асортименту. Етапи формування асортименту. Асортиментні переліки товарів. Особливості формування асортименту товарів у різних типах магазинів.

Регулювання і контроль асортименту товарів у торговельній мережі.

Тема 14. Захист прав споживачів

Права споживачів та їхній захист. Консумеризм – напрямок розвитку соціальної сфери суспільства. Консумерські організації та їхня політика. Формування та розвиток консумеризму в Україні і світі.

Права споживача на належну якість товарів; безпеку товарів (робіт, послуг); в разі порушення виконавцем умов договору про виконання робіт і надання послуг; при порушенні термінів початку й виконання робіт або надання послуг; при відхиленні виконавця від умов договору; на інформацію про товари (роботи, послуги). Гарантійні терміни й терміни придатності.

Відповідальність за шкоду, заподіяну товарами (роботами, послугами) неналежної якості; за порушення вимог щодо безпеки товарів; за невиконання чи неналежне виконання умов договору.

Терміни пред'явлення й виконання вимог споживача. Відшкодування збитків споживачеві. Терміни відшкодування збитків.

Організація захисту права споживачів бути почувим у разі придбання неякісних та небезпечних товарів або послуг

Тема 15. Психологія та етика підприємництва

Мотивація підприємницької діяльності. Загальні риси сучасного підприємця. Культурне середовище, його склад.

Складові культури підприємництва. Загальні етичні норми та правила поведінки. Правила і норми діяльності, звичаї і традиції, особливості поведінки, взаємовідносин працівників підприємства, стиль керівництва, комунікаційні зв'язки у середині підприємства.

Риси організаційної культури підприємця. Ділова етика. Етичний кодекс та його основні функції. Етикет підприємця.

Тема 16. Особливості маркетингового підходу в малому бізнесі

Необхідність маркетингового підходу в малому бізнесі. Основні функції маркетингу малого підприємства. Особливості проведення маркетингових досліджень у малому бізнесі. Розробка маркетингової стратегії торговельного підприємства. Комплекс маркетингу малої фірми. Клієнтоорієнтована політика малого торговельного підприємства. Використання програм лояльності в малому бізнесі. Особливості маркетингу оптових, посередницьких і роздрібних підприємств. Реклама та стимулювання продаж в малому бізнесі.

Тема 17. Фінансово-кредитне забезпечення підприємницької діяльності

Основні джерела фінансування малого бізнесу. Можливості використання державної фінансової допомоги для започаткування бізнесу. Управління фінансами малої фірми, комерційний кредит. Калькуляція витрат. Комерційний розрахунок – метод ведення комерційно-господарської діяльності торговельного підприємства. Можливості використання лізингу в малому бізнесі. Система страхування в малому підприємстві. Особливості податкової системи для малого бізнесу.

Тема 18. Форми взаємодії та співробітництва у підприємстві

Організація договірних взаємовідносин у підприємстві. Державно-

правове партнерство. Соціальна відповідальність бізнесу. Громадські об'єднання підприємців. Венчурні та офшорні підприємства. Орендна форма господарювання. Лізинг. Концесія. Франчайзингова форма підприємництва.

Тема 19. Договірні взаємовідносини і партнерські зв'язки в підприємстві

Підприємницькі договори (контракти, угоди). Структура і порядок укладення договорів. Класифікація підприємницьких договорів за сферами діяльності.

Формулювання умов укладення угод (договорів) підприємцем з партнерами. Типовий зміст. Специфічні і загальні умови договору.

Оферта, як особлива форма укладення договору. Партнерські зв'язки: сутність та організаційно-правова форма. Шляхи вдосконалення системи договірних взаємовідносин. Підприємницькі дії щодо реалізації проектів.

Тема 20. Міжнародні відносини в підприємницькій діяльності

Суть зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких структур. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких структур: мета, методи, заходи.

Організація ділових контактів підприємницьких структур з іноземними партнерами. Етапи процесу вибору іноземного партнера.

Зовнішньоекономічний договір (контракт): зміст, види, вимоги (умови), форми.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Апопій В.В., Серета С.А., Шутовська Н.О. Основи підприємництва: навчальний посібник. Львів: Новий Світ-2000, 2018. 323 с.
2. Варналій З.С. Основи підприємництва: Навчальний посібник. К.: Знання-Пресс, 2003. 285 с.
3. Воронкова В.Г., Беліченко А.Г., Желябін В.О. Основи підприємництва: теорія і практикум: навчальний посібник. Львів: «Магнолія 2006», 2017. 454 с.
4. Гаєвська Л. М., Марченко О. І. Підприємницька діяльність: підручник. Ірпінь: Державна фіскальна служба України, Університет ДФС України, 2019. 500 с.
5. Гой І. В., Смелянська Т. П. Підприємництво [текст] : навч. посіб. К. : «Центр навчальної літератури», 2019. 368 с.
6. Грищенко І. М. Підприємницький бізнес : підручник. Київ : Грамота, 2016. 519 с.
7. Добрава Н.В. Осипова М.М. Основи бізнесу: навчальний посібник Одеса: Бондаренко М. О., 2018. 305 с.
8. Донець Л.І. Основи підприємництва: Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2006. 320 с.
9. Лала О.М. Оцінка якості системи управління підприємством: монографія. Полтава: РВВ ПУСКУ, 2008. 165 с.
10. Основи підприємництва: Підручник / [Біляк Т.О., Бірюченко С.Ю., Бужимська К.О., та ін.] ; під заг. ред. Н.В. Валінкевич. Житомир : ЖДТУ,

2019. 493 с.

11. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність [Текст] : підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. І. М. Сотник, д.е.н., проф. Л. М. Таранюка. Суми: ВТД «Університетська книга», 2018. 572 с.

12. Сизоненко В.О. Підприємництво: Підручник. - К.: Вікар, 1999. 438 с.

1.4. ТОВАРОЗНАВСТВО

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення споживчих якостей товарів.

Мета: навчальної дисципліни «Товарознавство»: надати майбутнім фахівцям знання про асортимент та якість товарів, складові формування споживчих властивостей та якості товарів.

Завдання: навчальної дисципліни «Товарознавство»: формування розуміння основних дефініцій, категорій, понять товарознавства, ознайомлення з основними групами харчових продуктів та непродовольчих товарів, опанування методами класифікації та кодування товарів, контролю якості продукції.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти мають бути сформовані наступні елементи компетентності:

Загальні: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях, виявляти, ставити та вирішувати завдання у сфері професійної діяльності; здатність спілкуватися державною та іноземною мовами у професійній сфері; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність працювати автономно та в команді, навички міжособистісної взаємодії; здатність виявляти ініціативу та підприємливість; здатність діяти відповідально та свідомо.

Спеціальні: знання і розуміння теоретичних та практичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності; здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур; розуміння форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин; здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур; здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності; знання і розуміння основних дефініцій, категорій, понять товарознавства, ознайомлення з основними групами харчових продуктів та непродовольчих товарів, опанування методами класифікації та кодування товарів, контролю якості продукції; здатність застосовувати вміння прийняття управлінських рішень у сфері запровадження, здійснення та аналізу результативності технологій, технологічних процесів на підприємствах; здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової

практики з урахуванням ризиків.

Програмні результати навчання: використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях; застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності; оволодіти навичками письмової та усної професійної комунікації державною й іноземною мовами; організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності; показувати уміння працювати автономно та в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей; проявляти ініціативу і підприємливість в різних напрямках професійної діяльності, брати відповідальність за результати; застосовувати одержані знання й уміння для ініціювання та реалізації заходів у сфері збереження навколишнього природного середовища і здійснення безпечної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур; знати термінологію і мати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці; володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур; використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур; застосовувати інноваційні підходи в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні основи товарознавства

Поняття асортименту товарів, його значення в задоволенні потреб споживачів. Сутність і мета класифікації асортименту. Класифікація, види (виробничий і торговельний, простий і складний; груповий і розгорнутий, раціональний та оптимальний асортимент), властивості, показники асортименту товарів. Методи класифікації (ієрархічний і фасетний), їх переваги та недоліки.

Мета і основні поняття кодування об'єктів класифікації. Методи кодування. Поняття і сфера використання методу кодування. Класифікатори товарів. Суть і область використання штрихового кодування. Особливості економіко-статистичних класифікацій товарів і продукції.

Споживні властивості товарів (функціональні, ергономічні, естетичні властивості та надійність товарів): дефініції, класифікація та їх характеристики, номенклатура показників.

Поняття про безпечність, її значення у споживанні товарів. Класифікація видів небезпеки харчових продуктів і непродовольчих товарів. Показники безпечності. Методи забезпечення безпечності харчових продуктів і непродовольчих товарів.

Тема 2. Товарознавство харчових продуктів

Основи раціонального споживання харчових продуктів.

Класифікація та характеристика асортименту, вимоги до якості плодоовочевих товарів (бульбо- і коренеплоди, капусти і листові, цибулеві, пряні і десертні, плодови) і грибів (свіжі і перероблені); свіжих і перероблених плодів та ягід; горіхоплідних; риби і рибних товарів (консерви та ікра); м'яса, субпродуктів і м'ясних товарів (ковбасні вироби, м'ясокопченості, м'ясні консерви); молока і молочних товарів (кисломолочні продукти, морозиво, сичугові сири); яєць і яєчних товарів; зерноборошняних товарів (круп, борошно, макаронні вироби, хліб, хлібні і булочні вироби); жирних продуктів (олії, маргарин і кулінарні жири, тваринні топлени жири, вершкове масло); крохмалю, цукру, меду; кондитерських виробів (цукристі, борошняні і східні солодоці); смакових товарів (чай, кава і кавові напої, прянощі і приправи, харчові концентрати); алкогольних і безалкогольних напоїв.

Основи збереження кількості і якості харчових продуктів.

Тема 3. Товарознавство непродовольчих товарів

Класифікація та характеристика асортименту, споживні властивості, вимоги до якості виробів із пластичних мас, хімічних, скляних побутових, керамічних, металогосподарських та інструментальних, електропобутових, меблевих, будівельних, текстильних (волокна, пряжа і нитки, тканини, швейні та трикотажні вироби), галантерейних товарів, взуттєвих матеріалів і взуття, хутряних напівфабрикатів та виробів з хутра

Тема 4. Товарознавство пакувальних матеріалів і тари

Роль тари та упаковки у створенні уявлення споживача про споживчі властивості товару. Тара і упаковка як фактор конкурентоспроможності товару.

Пріоритети державної програми розвитку тари та упаковки. Перспективні напрямки у споживчій упаковці. Нешкідливість тари та пакувальних матеріалів.

Основи психологічного впливу упаковки на споживача. Роль упаковки у створенні уявлення про властивості товару. Основні функції кольору на упаковці. Графічне забезпечення на упаковці.

Класифікація, стандартизація та уніфікація тари для продовольчих та непродовольчих товарів. Класифікація тари. Визначення виду і типу тари.

Характеристика, основні властивості, технічна характеристика, застосування дерев'яної, картонної, паперової, м'якої, скляної, металевої, полімерної тари і матеріали, з яких вона виготовляється.

Особливості упакування продовольчих та непродовольчих товарів.

Тема 5. Оцінка якості та експертиза товарів

Основні поняття про якість товарів, показники якості, чинники, що впливають на якість товару. Вибір номенклатури показників якості. Градації якості.

Органолептична оцінка: поняття, застосування для визначення якості

товарів, номенклатура показників, переваги та недоліки. Класифікація та характеристика органолептичних методів. Сфери їх застосування. Загальні відомості про сенсорний аналіз. Організація та проведення сучасного сенсорного аналізу. Характеристика бальної системи оцінки. Метод ранжування, його сутність. Вимоги, що висуваються до дегустаторів. Правила проведення дегустації харчових продуктів.

Вимірjовальні методи оцінювання якості: загальні уявлення про різновиди, класифікація та характеристика, переваги та недоліки, можливості застосування.

Реєстраційний метод: поняття, основні завдання, призначення, різновиди, застосування, переваги та недоліки. Приймальне та бракувальне числа. Сортування товарів на градації якості. Одиниці вимірювання.

Соціологічні методи: поняття, призначення, їх застосування. Етапи соціологічного дослідження. Розробка програми дослідження. Характеристика окремих видів досліджень (спостереження, опитування, експеримент). Аналіз та інтерпретація одержаних даних.

Основні елементи товарної експертизи. Класифікація експертиз. Організація проведення товарної експертизи. Порівняльне тестування товарів

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бірта Г. О., Бургу Ю. Г. Товарознавство сировини, матеріалів та засобів виробництва. Розділ 1. Товарознавство рослинної і тваринної сировини : навч. посібник. К.: Центр учб. л-ри, 2013. 370 с.

2. Бондаренко Є. В. Товарознавство харчових продуктів. Крохмаль, цукор, кондитерські вироби : опорний конспект лекцій. Київ : КНТЕУ, 2015. 128 с.

3. Довідник товарознавця. Продовольчі товари. За ред. С. В. Князя. Видавництво: Львівська політехніка. 2018. 684 с.

4. Мельник Т. Ю. Товарознавство : підручник. Житомир : Державний університет«Житомирська політехніка», 2020. 364 с.
http://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7682/%D0%A2%D0%9E%D0%92%D0%90%D0%A0%D0%9E%D0%97%D0%9D%D0%90%D0%92%D0%A1%D0%A2%D0%92%D0%9E_%D0%9C%D0%95%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%98%D0%9A%20%D0%A2.%D0%AE_%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%281%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

5. Опорний конспект лекцій з дисципліни Товарознавство непродовольчих товарів: Миколаїв: МДКЕХТ, 2015 157с.
<https://oldiplus.ua/downloads/tovarovnavstvo.pdf>.

6. Пугачевський Г. Ф. Теоретичне товарознавство. К.: КНТЕУ, 2016. 128 с.

7. Радченко Л. О., Льовшина Л. Д., Головка М. П. Товарознавство непродовольчих товарів : навч. посібник. Х. : Світ книг, 2013. 943 с.

8. Сирохман І. В., Завгородня В. М., Лебединець В. Т. Товарознавство

пакувальних матеріалів і тари : підручник. Київ : Знання, 2014. 543 с.

9. Сирохман І. В. Товарознавство продовольчих товарів : підручник. Харків : Світ книг, 2016. 713 с.

10. Теоретичні основи товарознавства : підручник / І. М. Байдакова, Л. І. Байдакова, Л. М. Губа, В. Я. Плахотін, О. В. Шегінський. Луцьк : РВВ ЛНТУ, 2016. 284 с.

http://www.lib.puet.edu.ua/doc/vistavka/vistavka_suchtovar.htm#%D0%BF1

11. Тихонова, Н. П. Товарознавство сувенірів та товарів народних художніх промислів України : опорний конспект. К. : КНТЕУ, 2006. 113 с.

12. Тищенко Є. В., Пономарьов П. Х. Товарознавство харчових жирів : підручник для студентів товарознавчих факультетів вищих закладів освіти. Київ : КДТЕУ, 2000. 160 с.

13. Тищенко Є. В., Рудавська Г. Б., Орлов М. П., Кириченко Л. С. Товарознавство продовольчих товарів (лабораторний практикум): навч. посіб. для студ. товарознав. ф-тів вузів. Київ : КНТЕУ, 2000. 410 с.

14. Товарознавство (Теоретичні основи товарознавства). Конспект лекцій : для студ. спец. 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність" ступінь бакалавр / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-текономіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. підприємн. і торг. ; М. Є. Бондарчук Кривий Ріг : [ДонНУЕТ], 2017. 114 с.
http://elibrary.donnuet.edu.ua/1430/1/Bondarchuk_KL_2017_11.pdf

15. Товарознавство та комерційна діяльність : підручник / В. Л. Дикань, А. О. Каграманян, Н. Є. Каличева та ін. Харків : УкрДУЗТ, 2018. 362 с.

16. Шкарупа В. Ф. Товарознавство продовольчих товарів. Продукти тваринного походження: опорний конспект лекцій. К. : КНТЕУ, 2004. 287 с.

17. Шкарупа В. Ф. Товарознавство продовольчих товарів. Продукти рослинного походження: Опорний конспект лекцій. К. : КНТЕУ, 2002. 182 с.

18. Юдічева О. П. Товарознавство. Малопоширені овочі : навч. посібник. К.: Ліра-К, 2014. 236 с.